

Y Sefydliad Cenedlaethol er Ymchwil i Addysg

Asesu'r Dimensiwn Rhyngwladol mewn Addysg mewn Ysgolion yng Nghymru Rhan II

Crynodeb Gweithredol

**Jane Nicholas
Martin Pollard
Robert Smith
Stephen Thomas**

Medi 2010

(WIDT)

(h) Y Sefydliad Cenedlaethol er Ymchwil i Addysg 2010
Elusen Gofrestredig Rhif 3133921

Cydnabyddiaethau

Hoffai'r tîm ymchwil yn y Sefydliad Cenedlaethol er Ymchwil i Addysg (SCYA) a CEWC-Cymru ddiolch i Lywodraeth Cynulliad Cymru am gefnogi'r prosiect ymchwil, ac am ei mewnbwn polisi mewn perthynas â'r DRhA ac ADCDF; ac, yn arbennig, y British Council a'r aelodau canlynol o'r Grŵp Llywio am eu harweiniad a'u cymorth gwerthfawr:

Angela Cook Prif Ymgynghorydd - Cambridge Education

David Istance Uwch Gynghorydd – OECD

Polly Seton Cynrychiolydd AALL Sir Gaerfyrddin/Ceredigion - Dimensiwn Rhyngwladol mewn Addysg Cymru (WIDE)

Catherine Evans Arolygydd – Estyn

Emily Daly Cynrychiolydd AALL Caerdydd – WIDE

Michelle Jones Tîm Fframwaith Effeithiolrwydd Ysgolion - Llywodraeth Cynulliad Cymru

Hoffai'r tîm hefyd ddiolch i'r athrawon a'r dysgwyr yn yr ysgolion peilot am roi o'u hamser i gymryd rhan yn y prosiect ymchwil hwn.

Crynodeb gweithredol

Cefndir

Cynhaliwyd y prosiect hwn fel yr ail ran o waith ymchwil ar effaith y Dimensiwn Rhyngwladol mewn Addysg (DRhA), a gomisiynwyd gan British Council Cymru ar ran Llywodraeth Cynulliad Cymru. Roedd **Rhan I** o waith ymchwil y British Council yn cynnwys astudiaeth gwmpasu i nodi graddau gweithgareddau DRhA mewn ysgolion yng Nghymru a chael adborth ysgolion ar eu heffeithiolrwydd.

Canolbwyntiodd gwaith ymchwil **Rhan II** ar fesur effaith DRhA mewn ysgolion yng Nghymru drwy ddatblygu a threalu offeryn hunanasesu, ynghyd â chanllawiau ategol mewn sampl o wyth ysgol. Cafodd y gwaith ymchwil ei wneud gan y Sefydliad Cenedlaethol er Ymchwil i Addysg (SCYA) mewn partneriaeth â'r Cyngor Addysg mewn Dinasyddiaeth Byd – Cymru (CEWC-Cymru) rhwng mis Ionawr a mis Gorffennaf 2010.

Mae'r term Dimensiwn Rhyngwladol mewn Addysg (DRhA) yn cyfeirio at bob elfen o addysg a dysgu sy'n canolbwyntio ar weithgarwch Ewropeaidd a/neu ryngwladol neu'n ei ymgorffori. Mae'n gyfystyr â'r term dimensiwn byd-eang, ac yn cwmpasu gweithgarwch a geir mewn sawl maes yng Nghwricwlwm Cenedlaethol Cymru.

Gwerth y Dimensiwn Rhyngwladol

Deellir fwyfwy fod DRhA yn elfen bwysig o addysg ysgol yng Nghymru a thu hwnt. Mae amrywiaeth o ffactorau yn cyfrannu at ei gwneud yn berthnasol: y cyfleoedd a gynigir gan gyfathrebu byd-eang a chyfryngau newydd; masnach ryngwladol a'i materion cymdeithasol ac economaidd cysylltiedig; mwy o ymwybyddiaeth o ddiwylliannau, ieithoedd a chredoau eraill; a heriau gwirioneddol fyd-eang megis mynd i'r afael â newid yn yr hinsawdd a rhannu adnoddau naturiol. Mae'n gysylltiedig ag Addysg ar gyfer Datblygu Cynaliadwy a Dinasyddiaeth Fyd-eang (ADCDF) ac yn ei ategu. Bu hwn yn flaenoriaeth o ran polisi addysg Llywodraeth Cynulliad Cymru ers 2004 ac, yn ôl Estyn, mae'n ddeiliant dysgu allweddol i'w asesu mewn arolygiadau o ysgolion o fis Medi 2010. Caiff gwerth y DRhA ei gefnogi'n gryf gan lunwyr polisi addysgol ac mae llawer o ysgolion yng Nghymru yn ei ystyried yn elfen allweddol o'u darpariaeth ddysgu.

Hefyd nododd adroddiad, a gyhoeddwyd yn 2010 gan y Gymdeithas Addysg Datblygu yn seiliedig ar bôl piniwn gan Ipsos MORI, fod y dysgu hwn yn creu

cymdeithas ag ymdeimlad o gyfrifoldeb cymdeithasol sy'n edrych tuag allan, a oedd yn gwrthbwysu annifyrrwch ynghylch gwahaniaethau o ran hil a chrefydd. Cafodd hefyd fod cryn dipyn o gefnogaeth i ddysgu byd-eang yn yr ysgol ymhlith y cyhoedd.

Pam asesu'r DRhA?

Cynlluniwyd yr hunanasesiad i helpu ysgolion i roi'r gorau i greu cofnod ffeithiol o'r gwaith DRhA a wnaed ganddynt a dechrau canolbwyntio ar sut roedd y DRhA o fudd i'r ysgol, o ran cyfrannu at effeithiolrwydd addysgol, cydlyniant cymdeithasol ac agweddau a gwerthoedd dysgwyr ac athrawon. Rhennir yr offeryn yn bum adran: 'deilliannau i ddysgwyr', 'deilliannau i athrawon', 'deilliannau i gymuned yr ysgol yn gyffredinol', 'deilliannau i'r gymuned ehangach' ac adran olaf i helpu ysgolion i gynllunio datblygiad y DRhA yn y dyfodol. Rhoddir cyfle i ysgolion asesu'r graddau y mae'r DRhA yn cyfrannu at effeithiolrwydd yr ysgol yn y pedair adran gyntaf gan ddefnyddio'r disgrifyddion canlynol sef 'sylfaenol', 'yn datblygu', 'wedi datblygu' neu 'wedi gwreiddio'.

Yn ogystal â bod yn werthfawr mewn termau addysgol ynddo'i hun, drwy wneud effaith DRhA yn fwy amlwg, byddai ysgolion yn gallu defnyddio'r offeryn i asesu pa mor effeithiol y bu eu gweithgareddau DRhA wrth gyflawni elfennau allweddol o'r cwricwlwm ysgol.

Rôl y DRhA o ran y cwricwlwm ysgol a chymwysterau

Nodwyd mai'r meysydd cwricwlwm a'r fframweithiau cymwysterau allweddol a oedd yn berthnasol i'r DRhA yng Nghymru oedd:

- Cymru, Ewrop a'r Byd (CEB) / Cymhwyster Bagloriaeth Cymru.
- Addysg Bersonol a Chymdeithasol (ABCh).
- Addysg ar gyfer Datblygu Cynaliadwy a Dinasyddiaeth Fyd-eang (ADCDF).
- Manylebau pwnc, yn arbennig: daearyddiaeth, hanes, llywodraeth a gwleidyddiaeth, cymdeithaseg, ieithoedd tramor modern a datblygiad y byd.

Rôl y DRhA o ran datblygiad yr ysgol gyfan

Datblygwyd yr hunanasesiad DRhA ar adeg cyhoeddi dwy ddogfen allweddol a oedd wedi dechrau llywio arferion ysgolion: *Fframwaith Effeithiolrwydd Ysgolion Llywodraeth Cynulliad Cymru* (a gyhoeddwyd ym mis Medi 2009) a *Fframwaith Arolygu Cyffredin* newydd Estyn (a gyhoeddwyd ym mis Ebrill 2010). Ceisiodd yr hunanasesiad adlewyrchu'r ddau fframwaith hyn o ran ei strwythur, ei iaith a'i ganllawiau ategol.

Canfyddiadau allweddol

Mae'r canfyddiadau allweddol canlynol yn seiliedig ar hunanwerthusiad yr ysgolion peilot eu hunain o'u gweithgareddau DRhA a'r cyfweiliadau ansoddol a gynhaliwyd â staff.

Y DRhA yn yr ysgolion peilot

- Dywedodd pob ysgol ei fod wedi cael effaith gadarnhaol ar safon gwaith dysgwyr ynghyd â'u cymhelliant a'u cyrhaeddiad, ond nodwyd ei bod yn anodd dangos tystiolaeth o hyn. Ymhlith y manteision eraill roedd: mwy o dealltwriaeth ac ymwybyddiaeth o faterion byd-eang, cyfleoedd i ddysgwyr ehangu eu gorwelion, cyrraedd lefel uwch o sgiliau a meithrin gwell cydberthnasau â staff.
- Roedd y rhan fwyaf o ysgolion o'r farn bod eu gweithgareddau DRhA yn cyfrannu at effeithiolrwydd eu hysgolion, drwy hyrwyddo deilliannau cadarnhaol i ddysgwyr. Gwelwyd hyn yn y chwe maes a nodwyd: lles dysgwyr, asesu ar gyfer dysgu/cyfranogiad dysgwyr, datblygu agweddau a gwerthoedd, sgiliau (meddwl, cyfathrebu, TGCh, a rhifedd), gwybodaeth a dealltwriaeth o faterion/cyd-destun byd-eang, a chyrhaeddiad.
- Roedd trefniadaeth ac arweinyddiaeth DRhA yn amrywio ond pwysleisiodd pob ysgol fod ymrwymiad a chyfraniad staff yn hollbwysig. Yn yr ysgolion uwchradd roedd y pennaeth (fel arweinydd cyffredinol yr ysgol) neu un o'r penaethiaid cynorthwyol yn chwarae rhan, tra yn yr ysgolion cynradd y pennaeth a fyddai wrth y llyw yn aml.
- Roedd yr ysgolion hynny a oedd o'r farn eu bod wedi 'gwreiddio'r' DRhA wedi annog staff i ystyried sut y gallai wella eu gwaith ar lefel adrannol (er enghraifft drwy ystyried sut y gallai gyfrannu at gynlluniau gwaith). Gallai trafodaeth ar lefel adrannol lywio trywydd ehangach yr ysgol gyfan gan ganolbwyntio ar y ffordd y caiff y DRhA ei gynnwys yn ystyrllon ymhob rhan o'r cwricwlwm, ac fel gweithgaredd ABCCh ac mewn gwasanaethau ysgol ac ati.

Barn dysgwyr ar y DRhA

- Nododd dysgwyr ystod eang iawn o fanteision o ran meithrin gwell dealltwriaeth fyd-eang a hyrwyddo cytgordd rhwng gwledydd. Ymhlith y rhain roedd perthnasedd cyflwyniadau gan bobl o wledydd eraill; gwell dealltwriaeth o anghydraddoldeb byd-eang ac amddifadedd; meithrin eu dealltwriaeth ddiwylliannol; astudio ieithoedd modern yn fwy perthnasol ac uniongyrchol; a rôl y DRhA yn y gwaith o feithrin eu dealltwriaeth o faterion, gwrthdaro a hanes ledled y byd.
- I ddechrau cyfeiriodd y rhan fwyaf o ddysgwyr at fanteision DRhA i wledydd eraill, - neu at ystod eang iawn o fanteision o ran meithrin gwell dealltwriaeth fyd-eang a hyrwyddo cytgordd rhwng gwledydd. Yn aml nid oeddent wedi ystyried i ba raddau yr oedd y DRhA wedi bod o fudd uniongyrchol iddynt hwy fel unigolion neu sut y gallai eu helpu mewn cyd-destunau eraill. Fodd bynnag, gydag annogaeth, rhestrwyd datblygu sgiliau cyfathrebu, TGCh, sgiliau cynllunio, datrys problemau a gwell gwybodaeth o bwnc fel y nodwyd uchod.

- Roedd dysgwyr hefyd yn llawn brwdfrydedd ac yn rhagweithiol wrth fynd ati i gynllunio a chyflawni gweithgareddau'n ymwneud â'r DRhA ac, er enghraifft, dysgu iaith. Croesawyd ac atebwyd yr heriau a oedd yn gysylltiedig ag ymgysylltu â diwylliannau eraill, ac roeddent yn gyflym i weld y gwahaniaethau rhwng stereoteip a'r realiti a nodi hynny.

Deilliannau i ddysgwyr

- Roedd y rhan fwyaf o ysgolion o'r farn bod manteision y DRhA naill ai 'yn datblygu' neu 'wedi datblygu' o ran hyrwyddo deilliannau cadarnhaol i ddysgwyr.
- Roedd dros hanner o'r farn bod manteision y DRhA wedi'u 'gwreiddio' o ran agweddau a gwerthoedd dysgwyr.
- Yn ogystal â'r dystiolaeth a ddaeth i law yn hunanasesiad ffurfiol yr ysgolion, nodwyd amrywiaeth o ddeilliannau cadarnhaol gan yr ysgolion peilot yn adrannau ansoddol yr hunanasesiad a'r cyfweiliadau astudiaethau achos. Cafwyd bod llawer o'r safbwyntiau hyn yn hynod ansoddol gan gynnwys eu helpu i ddeall materion yn well, creu dinasyddion hyddysg a meithrin eu sgiliau, (yn enwedig cyfathrebu a TGCh), ennyn hyder a hunan-barch.

Deilliannau i athrawon

- Roedd y rhan fwyaf o ysgolion o'r farn bod y manteision i athrawon 'yn datblygu'. Nodwyd bod athrawon yn fwy ymwybodol o faterion byd-eang a bod ganddynt well ymwybyddiaeth o fathau gwahanol o addysgeg a disgwyliadau gwledydd eraill.
- Ymhlith y deilliannau eraill roedd profiad o ddefnyddio TGCh i gysylltu â gwledydd tramor, sgiliau cynllunio ac arwain a'r cyfle i ryngweithio'n anffurfiol â dysgwyr drwy weithgareddau a oedd yn gysylltiedig â'r DRhA.
- Roedd ysgolion yn bwriadu achub ar gyfleoedd i ddatblygu rhwydweithiau o arfer proffesiynol (er enghraifft CDPau) a oedd yn ceisio datblygu rôl arwain mewn perthynas â'r DRhA. Ymhlith y gweithgareddau arfaethedig yn y maes hwn roedd cyfrannu at weithgareddau ALL a chysylltu ag ysgolion a rhwydweithiau eraill.
- Nododd pob ysgol ei fod wedi cael effaith gadarnhaol ar staff o ran cymhelliant a boddhad, ynghyd â chynnig cyfleoedd i staff deithio ac ehangu eu gorwelion. Nododd dwy ysgol yn benodol rannu arfer a gweithio mewn tîm i raddau mwy helaeth, yn enwedig mewn perthynas â Bagloriaeth Cymru, tra nododd pob un well cydberthnasau rhwng athrawon a dysgwyr.

Deilliannau i gymuned yr ysgol yn gyffredinol

- Roedd tair ysgol o'r farn bod agweddau ar y deilliant hwn wedi'u 'gwreiddio' mewn dau faes (yr effaith ar ethos a hyrwyddo cydraddoldeb a hawliau dynol), ac roedd dwy hefyd yn credu bod rôl DRhA wedi'i 'gwreiddio' o ran yr effaith ar ymddygiad a chydlyniant cymdeithasol a lefelau presenoldeb disgyblion.
- Fodd bynnag, roedd yn fwy cyffredin i ysgolion farnu bod yr agweddau hyn 'wedi datblygu' neu eu bod 'yn datblygu' ac roedd tair ysgol o'r farn bod effaith y DRhA ar bresenoldeb yn 'sylfaenol'.

Deilliannau i'r gymuned ehangach

- Roedd dwy ysgol o'r farn bod effaith y DRhA wedi'i 'gwreiddio' ymhob agwedd ar y deilliannau i'r gymuned ehangach, ond roedd nifer gyfartal neu ychydig yn fwy o'r farn bod hon yn elfen a oedd 'yn datblygu'.
- Cydnabuwyd y gallai'r DRhA gyfrannu at y gwaith o feithrin cysylltiadau â'r cymunedau a wasanaethir gan ysgol drwy godi ymwybyddiaeth o'r hyn roedd y plant a phobl ifanc wedi'i gyflawni drwy weithgareddau codi arian i ategu gweithgareddau a oedd yn gysylltiedig â'r DRhA.

Defnyddioldeb yr hunanasesiad

- Roedd pob ysgol yn gadarnhaol ynghylch yr hunanasesiad DRhA a'r canllawiau ategol. Credwyd y gallai roi data gwerthfawr iddynt at ddibenion atebolrwydd a chynllunio ac y byddai o'r budd mwyaf petai'n cael ei ddefnyddio fel y sail i broses adolygu barhaus. Roedd ysgolion hefyd yn cydnabod ac yn croesawu'r cysylltiad â Fframwaith Arolygu Cyffredin Estyn a'r Fframwaith Effeithiolrwydd Ysgolion.
- Ym marn ysgolion roedd y cynllun gweithredu a gafwyd ar ddiwedd yr asesiad yn werthfawr iawn i bennu targedau a mesur eu heffeithiolrwydd yn ddiweddarach.
- Mewn ysgolion uwchradd gallai deilliannau asesiadau DRhA fwydo i mewn i adolygiadau adrannol wrth i bob pennaeth adran geisio gwerthuso cryfderau presennol ei dimau a'r meysydd i'w gwella.
- Dywedodd pum ysgol, gan gynnwys y rhai a nododd eu bod 'yn datblygu', y byddent yn croesawu astudiaethau achos a rhestr o wefannau defnyddiol i gyd-fynd â'r hunanasesiad.

Gweithredu'r DRhA yn effeithiol

- Nodwyd bod yr hunanasesiad ei hun yn ffactor a fyddai'n hyrwyddo'r broses o arwain y DRhA ochr yn ochr â ffactorau sbarduno posibl eraill megis rôl eco-gynghorau ysgolion a blaenoriaethau a nodwyd drwy weithredu ADCDF.
- Pwysleisiodd pob ysgol y ffaith bod ymrwymiad a chyfranogiad staff, yn yr ysgol ei hun a thramor, yn hanfodol bwysig.
- Roedd modd dirprwyo cyfrifoldeb am weithredu agweddau ar y DRhA i amryw o staff, ond roedd hefyd angen i uwch reolwyr chwarae rhan.
- Nododd ysgolion fod darbwyllo llywodraethwyr o'i bwysigrwydd yn aml yn rhan greiddiol o'r broses o sicrhau bod y DRhA wedi'i 'wreiddio' yn eu gweithgareddau.
- Roedd yr ysgolion hynny a oedd o'r farn eu bod wedi 'gwreiddio'r' DRhA wedi annog staff i ystyried sut y gallai wella eu gwaith ar lefel adrannol/pwnc.
- Roedd y defnydd o dechnoleg (fideo-gynadledda, e-bost ac ati) i'w gwneud yn bosibl cysylltu â chymunedau dramor yn amlach hefyd yn agwedd yr ystyriwyd ei bod yn hyrwyddo DRhA wedi'i 'wreiddio'.

Casgliadau

Cydnabu pob ysgol yn y sampl gyfraniad DRhA a'i rôl yn natblygiad personol a chymdeithasol ehangach plant a phobl ifanc (o ran agweddau a gwerthoedd). Fodd bynnag, cydnabuwyd hefyd fod deilliannau'r DRhA yn anodd eu mesur yn aml. Mae gwell ymwybyddiaeth a gwybodaeth o wledydd gwahanol, bod yn gyfarwydd â gwahaniaethau diwylliannol a'u parchu, a'r hyder i ystyried byw a gweithio dramor am gyfnodau byr neu hwy yn nodweddion a all ddod yn fwyfwy pwysig mewn economi fwy byd-eang. O ystyried nad yw Cymru wedi mabwysiadu'r model ysgolion arbenigol, mae cyfle i bob dysgwr gael budd o'r DRhA. Byddai angen i'r dull hwn o weithredu gynnwys y DRhA fel rhan allweddol o'r Cwricwlwm Cymreig, ac mewn ymateb i fentrau eraill megis hawliau plant a phobl ifanc wedi'u hymgorffori yn yr agenda Ymestyn Hawliau. Mae'r gwaith ymchwil hwn yn awgrymu bod angen i ysgolion ddadansoddi eu gweithgareddau presennol a datblygu dull systematig o nodi cyfleoedd a sut y gellir achub arnynt, er mwyn gwneud hyn yn effeithiol.

Gellir cael rhagor o wybodaeth am y gwaith ymchwil a'r rhaglenni sy'n ategu'r broses o gyflawni DRhA yng Nghymru yn: <http://www.britishcouncil.org/cy/wales>.